

آزمونی جدید برای وجود دسته‌ای از ثابت‌های نوع اویلر تعمیم یافته

محمد‌هادی اقتصادی فرد^۱، محمد‌هادی هوشمند^{۲*}

^(۱) دانشجوی دکتری، گروه ریاضی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران
^(۲) دانشیار، گروه ریاضی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران

تاریخ ارسال مقاله: ۹۷/۱/۲۳ تاریخ پذیرش مقاله: ۹۷/۱۰/۲۷

چکیده

یکی از مهمترین ثابت‌های ریاضی، ثابت اویلر-ماسکورونی^۱ است که حد دنباله $(1 + \frac{1}{2} + \dots + \frac{1}{n}) - \log n$ بوده و با نماد γ نمایش داده می‌شود ($\gamma = 0.577215664\dots$). به منظور تعمیم این ثابت، ثابت‌های توسعه یافته دیگری معرفی شده که به ثابت‌های نوع اویلر^۲ معروف هستند. در این مقاله با ایده گرفتن از مشتق دنباله تابعی جمع‌بند حدی توابع (معرفی شده بوسیله نویسنده دوم)، دسته‌ای از ثابت‌های نوع اویلر تعمیم یافته را معرفی و آزمونی برای همگرایی آنها و وجود چنین ثابت‌هایی را به اثبات می‌رسانیم. سپس نشان می‌دهیم که آزمون وجودی ارائه شده توسط ساندور^۳ نتیجه‌ای از آن بوده و ثابت‌های نوع اویلر تعمیم یافته ذکر شده طیف وسیع‌تری از آنها را شامل می‌شوند.

واژه‌های کلیدی: ثابت اویلر-ماسکورونی، ثابت‌های نوع اویلر، تابع گاما، جمع‌پذیری حدی توابع حقیقی.

۱- تاریخچه و مقدمه

ثابت اویلر که با γ نشان داده می‌شود، یکی از ثابت‌های معروف پرکاربرد ریاضی است که در قرن هجدهم توسط اویلر و ماسکورونی معرفی شد (برای مثال مرجع [۱, ۲] را ببینید). سپس به منظور تعمیم آن، ثابت‌های نوع اویلر معرفی شد که یکی از مقالات مهم در آن زمینه مرجع [۷] است که در سال ۲۰۰۷ توسط ساندور ارائه گردید. همچنین در مرجع [۶] ثابت‌های نوع اویلر و تحقیقات انجام شده در مورد آنها، بطور کامل مورد مطالعه قرار گرفته است. از طرف دیگر در سال ۱۹۹۷ وبستر توابع نوع گاما را که در معادله تابعی

$$f(x+1) = g(x)f(x) \quad ; \quad x > 0$$

صدق می‌کردند، مورد مطالعه قرار داد و قضیه بوهر-مالرپ را تعمیم داد (مرجع [۲, ۸] را ببینید). اما در مرجع [۳] هوشمند مفهوم جدید جمع‌پذیر حدی توابع و توابع جمع‌بند آن‌ها را برای هر تابع تعریف شده بر زیرمجموعه اعداد حقیقی یا مختلط (فقط با شرط آن که دامنه آن شامل اعداد طبیعی باشد) مطرح نموده و نشان داد که توابع نوع گاما را می‌توان به عنوان زیر مبحثی از آن در نظر گرفت. در این راستا برخی از قضایای مربوطه از جمله قضیه بوهر-مالرپ به نحو مطلوبی تعمیم داده شده و شرایط یکتایی تابع جمع‌بند حدی و وجود جواب یکتا برای معادلات تابعی

$$\lambda(x) = f(x) + \lambda(x-1), \varphi(x) = f(x)\varphi(x-1)$$

مورد مطالعه قرار گرفت. اخیراً در مرجع [۵] جمع‌پذیر تحلیلی توابع نیز توسط نویسندگان دوم معرفی و مورد مطالعه قرار گرفته است.

جمع‌پذیری حدی توابع حقیقی و مختلط

فرض کنید f تابعی از D_f به $\mathbb{R}$ یا $\mathbb{C}$ باشد بطوریکه $\mathbb{N}^* \subseteq D_f$ ($\mathbb{N}^*$ نشان‌دهنده مجموعه اعداد طبیعی است و $\mathbb{N} = \mathbb{N}^* \cup \{0\}$). مجموعه جمع‌بند D_f با $\Sigma_f = \{x : x + \mathbb{N}^* \subseteq D_f\}$

تعریف می‌شود. از اینرو $x \in \Sigma_f$ اگر و فقط اگر $\{x+1, x+2, \dots, x+n, \dots\} \subseteq D_f$ اگر $\mathbb{N}^* \subseteq D_f$ آن‌گاه دنباله‌های تابعی زیر در مرجع [۳] به آن نظیر شده است:

$$R_n(f, x) = R_n(x) = f(n) - f(x+n),$$

$$f_{\sigma_n}(x) = xf(n) + \sum_{k=1}^n R_k(x)$$

برای تمام $n \in \mathbb{N}^*$ و $x \in \Sigma_f$. تابع f در $x_0 \in \Sigma_f$ (بطور مشابه روی $S \subseteq \Sigma_f$) جمع‌پذیر است اگر دنباله تابعی $f_{\sigma_n}(x)$ در x_0 (بطور مشابه در هر نقطه S) همگرا باشد. تابع f جمع‌پذیر یکنواخت روی S نامیده می‌شود اگر $f_{\sigma_n}(x)$ روی S همگرای یکنواخت باشد.

تابع حدی $f_{\sigma_n}(x)$ (بطور مشابه $R_n(f, x)$) با $f_{\sigma}(x)$ (بطور مشابه با $R(f, x)$) نشان داده می‌شود و به f_{σ} تابع جمع‌بند حدی f (یا به اختصار تابع جمع بند f) می‌گوئیم. توجه کنید که دامنه f_{σ} بصورت $D_{f_{\sigma}} = \{x \in \Sigma_f : f \text{ در } x \text{ جمع‌پذیر است}\}$

است. دانستن موارد زیر مهم است که $\Sigma_f \cap D_f = \Sigma_f + 1 = \{x+1 : x \in \Sigma_f\}$, $f_{\sigma}(0) = 0$ (بنابراین $0 \in D_{f_{\sigma}}$).

اگر $0 \in D_{f_{\sigma}}$ داریم $f_{\sigma}(-1) = -f(0)$ همچنین $1 \in D_{f_{\sigma}}$ اگر و فقط اگر $R_n(1)$ همگرا بوده و این نیز معادل آن است که $D_f \cap D_{f_{\sigma}} = D_{f_{\sigma}} + 1$. شرط لازم برای جمع‌پذیری f در x آن است که

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (R_n(x) - xR_{n-1}(1)) = 0$$

همچنین اگر $R(1) = 0$ ، آن‌گاه

$$(1.1) \quad f_{\sigma}(x) = f(x) + f_{\sigma}(x-1); \quad x \in D_{f_{\sigma}} + 1$$

$$(1.2) \quad f_{\sigma}(m) = \sum_{j=1}^m f(j); \quad m \in \mathbb{N}^*$$

نتیجه ب ([۴]). فرض کنید $f: [1, +\infty) \rightarrow \mathbb{R}$ تابعی حقیقی باشد بطوریکه دنباله f_n کراندار است. اگر f از جایی به بعد روی

$[1, +\infty)$ یکنوا آن گاه f جمع پذیری حدی است و روی هر زیرمجموعه کراندار $[0, +\infty)$ جمع پذیر حدی بکناخت است.

۲- مشتق توابع جمع بند حدی و معرفی ثابت‌های نوع اویلر تعمیم یافته

مشتق توابع جمع بند (یعنی f_σ) توسط هوشمند مطالعه شد که دنباله تابعی آن به دسته ای از ثابت‌های نوع اویلر تعمیم یافته منتهی می‌شود.

اگر f روی $\sum_f$ مشتق پذیر باشد آن گاه قرار می‌دهیم

$$f_{\sigma'_n}(x) := (f_{\sigma_n}(x))' = f(n) - \sum_{k=1}^n f'(x+k)$$

و حد آن تابع در صورت وجود با $f_{\sigma'}(x)$ نمایش داده می‌شود. چون (با انتخاب $f = \log$) داریم $\log_{\sigma'}(0) = -\gamma$ اویلر وابسته به f از نماد $-\gamma_n(f, x)$ و $-\gamma_n(f)$ نیز به جای $f_{\sigma'_n}(x)$ و $f_{\sigma'_n}(0)$ استفاده می‌کنیم و در واقع داریم

$$\gamma_n(f, x) = -f_{\sigma'_n}(x), \quad \gamma_n(f) = -f_{\sigma'_n}(0)$$

مثال ۲-۱: تابع حقیقی $f(x) = \exp_a(x) = a^x$ با شرط $0 < a < 1$ در نظر می‌گیریم. دنباله تابعی $f_{\sigma'_n}(x)$ همگراست و داریم

$$\begin{aligned} \gamma(\exp_a, x) &= -\lim_{n \rightarrow \infty} (a^n - a^x \ln a \sum_{k=1}^n a^k) \\ &= a^x \frac{a}{1-a} \ln a \end{aligned}$$

و $\gamma(f, x)$ در معادله تابعی زیر صدق می‌کند $\gamma(\exp_a, x-1) - \gamma(\exp_a, x) = \exp'_a(x)$; $x \geq 0$

در مرجع [۳] ثابت شده که گزاره های زیر معادل اند و هر تابعی که در یکی از آن شرایط صدق کند جمع پذیر حدی نامیده می‌شود:

الف) $R(1) = 0, D_f \subseteq D_{f_\sigma}$

ب) $R(1) = 0, D_f \subseteq D_{f-1}, D_{f_\sigma} = \sum_f$

پ) برای هر $x \in D_f, f_\sigma(x) = f(x) + f_\sigma(x-1)$

لذا اگر f جمع پذیر حدی باشد آن گاه $\lambda = f_\sigma$ در معادله تابعی تفاضلی

$$\lambda(x) = f(x) + \lambda(x-1); x \in D_f$$

صدق می‌کند بنابراین f_σ همچنین جواب معادله

$$g(x+1) - g(x) = F(x); x \in D_f - 1$$

است که در آن $F(x) = f(x+1)$.

با بکارگیری قضیه ۳۰۳ از مرجع [۴] نتیجه می‌گیریم $f: [1, +\infty) \rightarrow \mathbb{R}$ جمع پذیر است اگر و فقط اگر

$$R(f, 1) = 0 \text{ و } (0, 1) \text{ جمع پذیر بوده و } R(f, 1) = 0.$$

یکی از مهمترین محک‌ها برای جمع پذیری حدی در مرجع [۴] معرفی شده است که نشان می‌دهد توابع محدب یا مقعری که $R_n(f, 1)$ کراندار باشد جمع پذیری حدی هستند. قضیه زیر بیان دیگری از آن برای توابع $f: [1, +\infty) \rightarrow \mathbb{R}$ می‌باشد.

قضیه الف ([۴]). فرض کنید $f: [1, +\infty) \rightarrow \mathbb{R}$ یک

تابع حقیقی باشد بطوریکه $R_n(1)$ کراندار باشد آن گاه الف) اگر f از جایی به بعد روی $D_f = [1, +\infty)$ محدب یا مقعر باشد آن گاه f روی هر زیرمجموعه کراندار $\sum_f = [0, +\infty)$ جمع پذیر بکناخت است.

ب) اگر f روی $[1, +\infty)$ محدب باشد، آن گاه

$$f_\sigma(x) \geq (x+1)f(1) - f(x+1); x \geq 0$$

یکی دیگر از محک‌های مهم از مرجع [۴]، قضیه ۳۰۱ است که نتیجه بعدی را برای جمع پذیری حدی توابع بکناخت می‌دهد.

$$(۱.۳) \quad \gamma(f, x) = \gamma(f, x-1) - f'(x) \quad ; \quad x \geq 1$$

$$(۱.۴) \quad f_{\sigma'}(x) = f_{\sigma'}(x-1) + f'(x) \quad ; \quad x \geq 1$$

اثبات. با اعمال قضیه مقدار میانگین ($M.V.T$) برای f روی بازه $[n, n+1]$ (n عدد طبیعی دلخواه) وجود دارد $n < c_n < n+1$ بطوریکه
 $f(n+1) - f(n) = f'(c_n)$

از طرفی یک محاسبه ساده نشان می‌دهد که

$$(۱.۵) \quad -\gamma_{n+1}(f, x) + \gamma_n(f, x) \\ = f(n+1) - f(n) - f'(n+1+x) \\ = f'(c_n) - f'(n+1+x) \geq 0 \quad ; \quad x \geq 0$$

(زیرا $c_n < n+1 < n+1+x$ و f' نزولی است). بنابراین دنباله $f_{\sigma_n}(x) = -\gamma_n(f, x)$ برای $x \geq 0$ صعودی است. حال عدد حقیقی ثابت $x \geq 0$ را در نظر می‌گیریم از طرف دیگر برای هر عدد صحیح $2 \leq k \leq n$ داریم

$$f'(x+k) \leq \int_{k-1}^k f'(t+x) dt \leq f'(x+k-1)$$

بنابراین

$$f'(x+k) \leq f(x+k) - f(x+k-1) \\ \leq f'(x+k-1) \quad ; \quad k = 2, 3, \dots, n$$

از ترکیب نامساوی‌های بالا نتیجه می‌گیریم که

$$\sum_{k=2}^n f'(x+k) \leq f(x+n) - f(x+1) \\ \leq \sum_{k=2}^n f'(x+k-1)$$

و این ایجاب می‌کند

$$(۱.۶) \quad f(n) - f(x+n) - f'(x+1) \\ + f(x+1) \leq -\gamma_n(f, x) \\ \leq f(n) - f(x+n+1) + \\ f'(x+1) f'(x+2) \quad ; \quad x \geq 0$$

در واقع داریم

$$\gamma(\exp_a, x-1) - \gamma(\exp_a, x) \\ = a^{x-1} \frac{a}{1-a} \ln a + a^x \frac{a}{1-a} \ln a \\ = a^x \frac{a}{1-a} \left(\frac{1}{a} - 1 \right) \ln a = a^x \ln a \\ = \exp'_a(x)$$

همچنین اگر تابع حقیقی $f(x) = -\log x$ را در نظر بگیریم، دنباله تابعی $f_{\sigma_n}(x)$ نیز همگراست و در نتیجه داریم

$$\gamma(-\log, x) = -\log_{\sigma'}(x) \\ = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\log n - \sum_{k=1}^n \frac{1}{k+x} \right) \\ = -\gamma + \sum_{k=1}^{\infty} \frac{x}{k(k+x)} \\ = \psi(x+1) = \frac{1}{x} + \frac{\Gamma'(x)}{\Gamma(x)} \\ = \frac{1}{x} + \psi(x)$$

برای تمام $x > 0$. در این جا ψ نشان دهنده تابع دیگاما است و از قضیه الف نتیجه می‌گیریم

$$\log_{\sigma}(x) = \log \Gamma(x+1)$$

و

$$\log_{\sigma'}(x) = -\gamma(\log, x) = \psi(x+1) \quad , \quad \gamma = \gamma(\log, 0)$$

حال آزمونی برای همگرایی مشتق دنباله تابعی جمع‌بند حدی و ثابت‌های تعمیم یافته نوع اوپلر حاصل از آن ارائه می‌کنیم که نه تنها شرایط وجودی دسته وسیعی از آنها را به ما می‌دهد بلکه در حالت خاص $x=0$ آزمون ساندور از مرجع [۷] را نتیجه می‌دهد.

قضیه ۲-۲: فرض کنید $\mathbb{R} \rightarrow [1, +\infty)$: f تابعی باشد که مشتق آن نزولی و مثبت (یا صعودی و منفی) است. آن‌گاه (f, x) برای هر $x \geq 0$ همگراست. افزون بر آن اگر $R_n(f, 1)$ همگرا باشد آن‌گاه تابع $\gamma(f, x)$ و $f_{\sigma'}(x)$ در معادلات تابعی زیر صدق می‌کند

مثال ۲-۳: تابع حقیقی $f(x) = \tan^{-1}(x)$ با دامنه $\mathbb{R}$ در نظر گرفته و با بکارگیری قضیه الف و قضیه ۲-۲ نتیجه می‌گیریم که f روی $[1, +\infty)$ جمع پذیر است (چون f مقعر است) و $f_{\sigma'}(x)$ برای هر $x \in [0, +\infty)$ همگرا است. لذا

$$\begin{aligned} \gamma(f, x) &= \gamma(\tan^{-1}, x) = -(\tan^{-1})_{\sigma'}(x) \\ &= \sum_{k=1}^{\infty} \frac{1}{1+(x+k)^2} - \frac{\pi}{2} \end{aligned}$$

بویژه

$$\begin{aligned} \gamma(f) &= \sum_{k=1}^{\infty} \frac{1}{1+k^2} - \frac{\pi}{2} \\ &= \frac{1}{2}(\pi \coth(\pi) - 1) - \frac{\pi}{2} \end{aligned}$$

همچنین $\gamma(f, x)$ در معادله تابعی زیر صدق می‌کند.
 $f_{\sigma'}(x) - f_{\sigma'}(x-1) = f'(x) \quad ; \quad x \geq 1$

یعنی

$$\begin{aligned} &\gamma(\tan^{-1}, x-1) - \gamma(\tan^{-1}, x) \\ &= (\tan^{-1})'(x) = \frac{1}{1+x^2} ; x \geq 1 \end{aligned}$$

در واقع داریم

$$\begin{aligned} \gamma(f, x-1) - \gamma(f, x) &= \\ \sum_{k=1}^{\infty} \frac{1}{1+(x+k-1)^2} - \frac{\pi}{2} - \sum_{k=1}^{\infty} \frac{1}{1+(x+k)^2} + \frac{\pi}{2} \\ &= \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{1}{1+x^2} - \frac{1}{1+(x+n)^2} \right) = (\tan^{-1})'(x) \end{aligned}$$

که همان معادله تابعی (۱.۴) برای $f = \tan^{-1}$ است.

۳-ارتباط با برخی دیگر از ثابت‌های نوع اویلر

ساندور برخی از ثابت‌های نوع اویلر و وجود آنها را در مقاله [۶] بررسی کرد و آزمونی برای همگرایی آنها ارائه

و بار دیگر با استفاده از قضیه مقدار میانگین برای f روی بازه $[n, x+n+1]$ پیدا می‌کنیم
 $n < d_n < x+n+1$ بطوریکه

$$f(x+n+1) - f(n) = (x+1)f'(d_n)$$

بنابراین با بکارگیری نامساوی (۱.۶) می‌توان نوشت

$$\begin{aligned} (1.7) - \gamma_n(f, x) &\leq -(x+1)f'(d_n) \\ -f'(x+1) + f(x+2) \\ &\leq f(x+2) ; x \geq 0 \end{aligned}$$

لذا نامساوی‌های (۱.۵) و (۱.۷) ایجاب می‌کند که برای هر $x \geq 0$ دنباله تابعی $\gamma_n(f, x)$ همگراست. به منظور اثبات معادلات تابعی (۱.۳) و (۱.۴) با مشتق گیری از اتحاد

$$\begin{aligned} f_{\sigma_n}(x) &= f(x) + f_{\sigma_n}(x-1) \\ &+ R_n(f, x) ; x \geq 1 \end{aligned}$$

داریم

$$\begin{aligned} (1.8) \quad f_{\sigma'_n}(x) &= f'(x) + \\ f_{\sigma'_n}(x-1) &- f'(n+x) \end{aligned}$$

از طرفی یک محاسبه ساده نشان می‌دهد که

$$\begin{aligned} R_n(f, 1) + f'(x+n) &= \\ f_{\sigma'_n}(x-1) - f_{\sigma'_{n+1}}(x-1) ; x \geq 1 \end{aligned}$$

حال با توجه به همگرایی دنباله تابعی $f_{\sigma'_n}(x)$ روی $[0, +\infty)$ و دنباله $R_n(f, 1)$ ، تساوی فوق ایجاب می‌کند
 $\lim_{n \rightarrow \infty} f'(n+x) = -R(f, 1) ; x \geq 1$

بنابراین با $n \rightarrow \infty$ در (۱.۸) نتیجه می‌شود

$$f_{\sigma'}(x) = f'(x) + f_{\sigma'}(x-1) + R(f, 1) ; x \geq 1$$

به ویژه اگر $R(f, 1) = 0$ آن‌گاه داریم

$$\gamma(f, x) = \gamma(f, x-1) - f'(x) ; x \geq 1$$

$$(۱.۹) \quad B(f) = \gamma(F) + F(1)$$

لذا $A_n(f)$ نیز با توجه به رابطه زیر همگرا است
 $A_n(f) = B_n(f) - f(n+1)$

و در نتیجه

$$(۱.۱۰) \quad A(f) = \gamma(F) + F(1) - f(\infty)$$

که $f(\infty) = 0$ اگر $\lim_{n \rightarrow \infty} f(n)$ همان $f(\infty)$ است. لذا اگر $f(\infty) = 0$ آن‌گاه

$$A(f) = B(f) = \gamma(F) + F(1).$$

مثال ۳-۲: فرض کنید $0 < p \leq 1$ عدد حقیقی ثابتی باشد و قرار دهید $f(x) = (\log x)^p$. با توجه به $0 < p \leq 1$ نتیجه می‌شود f' بر $[1, +\infty)$ نزولی و مثبت است پس شرایط قضیه ۲-۲ را دارد و

$$\gamma(f) = \lim_{n \rightarrow \infty} ((\log n)^p - \sum_{k=1}^n \frac{p}{k} (\log k)^{p-1}) =$$

$$\begin{cases} -\gamma \\ p = 1 \\ \sum_{k=1}^{\infty} ((\log(k+1))^p - (\log k)^p) - \frac{p}{k} (\log k)^{p-1} \\ 0 < p < 1 \end{cases}$$

از طرفی با رابطه بدست آمده بین $\gamma(f)$ ، $B(f')$ و $A(f')$ (با جایگزین کردن F بوسیله f و تابع f توسط f') در (۱.۹) و (۱.۱۰) خواهیم داشت
 $\gamma_{f'} = A(f') = B(f') = f(1) + \gamma(f)$.

داد. در آن مقاله تابع $F: [1, +\infty) \rightarrow \mathbb{R}$ با ویژگی‌های معینی در نظر گرفته شده است. مطابق نماد بکار رفته شده در قضیه ساندور فرض کنید A_n و B_n دو دنباله از تابع انتگرال‌پذیر $F: [1, +\infty) \rightarrow \mathbb{R}$ به ترتیب زیر باشد

$$A_n = A_n(F) = \sum_{i=1}^n F(i) - \int_1^{n+1} F(x) dx$$

$$B_n = B_n(F) = \sum_{i=1}^{n+1} F(i) - \int_1^{n+1} F(x) dx \quad ; \quad n \geq 1$$

اگر $F(x) = \frac{1}{x}$ آن‌گاه حد مشترک این دنباله‌ها همان ثابت اولر-ماسکورونی می‌باشد.

قضیه پ (ساندور [Y])

فرض کنید تابع $F: [1, +\infty) \rightarrow \mathbb{R}$ مثبت و نزولی و پیوسته باشد آن‌گاه دنباله $A_n(F)$ صعودی و همگرا و دنباله $B_n(F)$ نزولی و همگراست و با فرض اینکه $\lim_{x \rightarrow \infty} F(x) = 0$ دو دنباله حد یکسان دارند.

حال ادعا می‌کنیم که قضیه (پ) نتیجه‌ای از قضیه ۲-۲ به ازای $x = 0$ است (واضح است که عکس آن برقرار نیست).

قضیه ۳-۱: قضیه (پ) نتیجه‌ای از قضیه ۲-۲ است (در حالت خاص $x = 0$)

اثبات. فرض کنید که $F: [1, +\infty) \rightarrow \mathbb{R}$ در شرایط قضیه (پ) صدق کند (در اینجا f نقش F در قضیه ساندور را بازی می‌کند). از اینرو f پیوسته بوده و حد f در بی‌نهایت موجود و دارای تابع اولیه F روی $[1, +\infty)$ است. حال تابع F شرایط قضیه ۲-۲ (به جای f) را دارد لذا دنباله (F, x) برای $x \geq 0$ همگرا می‌باشد. اما با محاسبه داریم

$$(۱.۸) \quad B_{n-1}(f) = \gamma_n(F) + F(1)$$

$$= F(1) - F(n) + \sum_{k=1}^n F'(k)$$

با توجه به همگرایی دنباله $(F, 0)$ ، رابطه فوق ایجاب می‌کند $B_n(f)$ همگرا بوده و داریم

Equation $f(x+1) = g(x)f(x) : \Gamma$ -Type
 Functions, J. Math. Anal. Appl.,
 209(1997), 605-623.

فهرست منابع

- [1] T. M. Apostol, Introduction to Analytic Number Theory, Springer, 1976.
- [2] E. Artin, The Gamma Function, Holt Rhinehart & Wilson, New York; Transl. by M. Butler (1931) from Einführung un dfr Theorie der Gamma fonktion, Teubner, Leipzig, 1964.
- [3] M. H. Hooshmand, Limit Summability of Real Functions, Real Analysis Exchange, 27(2) (2002), 463-472.
- [4] M. H. Hooshmand, Another Look at the Limit Summability of Real Functions, J. Math. Ext., 4(2009), 73-89.
- [5] M. H. Hooshmand, Analytic Summ-ability of Real and Complex Functions, J. Contemp. Math. Anal., 4(2016), 63-73.
- [6] J. C. Lagarias, Eulers constant: Eulers Work and Modern Developments, Bulletin (New series) of the American Mathematical Society, vol. 50, No. 4(2013), 527- 628
- [7] J. Sandor, On Generalized Euler Con-stant and Schlomilch-Lemonnier Type Inequalities, J. Math. Anal. Appl., 328(2007), 1336-1342.
- [8] R. J. Webster, Log-Convex Solutions to the Functional

